DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PERIPNEUMONIA NOTHA.

T.932.13

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE PERIPNEUMONIA NOTHA;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, SS. T. P.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI Conſenſu, et Nobiliſſimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

RICHARDSIUS BROWN,

ANGLUS:

SOCIET. MED. EDIN. SOC. EXTR.

NEC NON

SOCIET. NAT. STUD. EDIN. SOC. EXTR.

ET

NUPER PRÆSES ANNUUS.

"———— *Tuſſis anhela fatigat;*

"*Continuos gemitus ægra ſenectus habet.*"

CORNEL. GALL. *Eleg.*

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBAT ADAMUS NEILL CUM SOCIIS.

M DCC XCV.

322291

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

DANIELI RUTHERFORD, M. D.

MEDICINÆ ET BOTANICES
IN ACADEMIA EDINBURGENA
PROFESSORI,
ET
REGIÆ MEDICORUM SOCIETATIS
SOCIO;

VIRO ERUDITO, COMI, PROBO,
MEDICO PERITISSIMO
PROSPERRIMOQUE;

CUJUS
ET CONSILIO ET AMICITIA
ET BENIGNO HOSPITIO,
DUM EDINBURGI
MEDICINÆ STUDIO
INSERVIEBAT,
NUNQUAM NON
USUS EST;

HANC DISPUTATIONEM,
ANIMI BENEFICIORUM
INOBLITI SIGNUM,
SUMMA OBSERVANTIA,
D. D. CQUE
RICHARDSIUS BROWN.

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b31953992_0001

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PERIPNEUMONIA NOTHA.

PRÆFANDA QUÆDAM.

§ I. CUM omnes, qui ſeſe ſtudent legitimè ſolenniterque conſequi ſummos medicinæ honores, de re medica aliquid ſcribere deceat, quod in apertum proferant, et eruditorum examini ſubjiciant; nulla res dignior nobis videtur, de qua diſputemus,

 quàm

quàm morbus periculi plenus, cui, apud medicos, nomini *Peripneumonia Notha* eſt.

II. Ad hunc morbum parùm, pro magnitudine, et periculo quod habet, animos olim advertiſſe videntur medici. Omnium primus, quantùm novimus, SYDENHAMUS eum luculenter deſcripſit; neque nati poſt hunc medici iis, quæ de eo ſcriptis tradidit, multa adjecerunt.

III. *Peripneumonia Notha*, ineunte hieme, plerumque incipit; ſed haud raró etiam novo vere, ubi viciſſitudines caloris et frigoris hominum corpora in morbos maximè trahunt. Quocunque tempore invadat, nunquam vulgò graſſatur; verùm frequentior tamen eſt iis temporibus, quibus peſtiferè vulgatur *Catarrhus*.

IV. Oppor-

IV. Opportuniſſimi huic morbo ſunt ſeniores pituitoſi; imprimis ii, qui Baccho dediti ſunt, et qui frequentibus pridem doloribus laterum et diſtillationibus laborârunt.

DEFINITIO.

V. Hujus morbi definitionem, quam prætermiſit Cullenus, eâ qua par eſt diffidentiâ, hìc ſubjungimus:

Peripneumonia Notha pulſu molli, parùm citato, ut plurimùm exili; dolore thoracis obtuſo, gravante; tuſſi vix non perpetuâ, cum expectoratione difficillimâ, dyſpnœâ, et ſummâ anxietate; tandem, livore faciei et extremorum, cum ſignis apoplexiæ *ſuffocatæ*.

SIGNA.

SIGNA.

VI. *Peripneumonia Notha* haud rarò inopinanti ſeni leniter adeo et ſenſim obrepit, ut, quantus hoſtis inſidioſè invaſerit et in occulto lateat, prorſùs neſciat; neque priùs ſuſpicetur, quid ſibi ſit rei, quàm in periculo, imò lubrico verſetur.

VII. Prima ſigna, de quibus conqueritur infelix æger, ſunt languor et laſſitudo; quibus, pòſt paulò, ſuperveniunt tuſſicula, ſpirandi difficultas, ſputum copioſum ſed facile. His plerumque accedunt vertigo, gravedo, veternus, caloris deinceps et frigoris ſenſus. Intereà, leniſſima tantummodo febricula eſt, et adeo obſcura, ut morbus *catarrhum* permultùm ſimulet.

VIII. Haud

VIII. Haud longo pòſt tempore, æger difficiliùs ſpirat; graviùs langueſcit laſſeſcitque; et in pectore ægrimoniam habet. Ei autem nullus etiamnum dolor eſt; vel, ſi ſit, obtuſus adeo, ut de eo vixdum conqueratur. Arteriarum pulſus etiamnum mollis eſt, necdum multo, quàm ſolet, frequentior; ſed aliquanto imbecillior. Lingua ſubalbida eſt, et humida: ſitis nulla, vel modica: cutis temperatè calida.

IX. Progrediente morbo, omnia paulatim ingraveſcunt. Tuſſis frequentior evadit atque gravior, et nonnunquam vomitum movet: vertigo capitiſque dolor tuſſi multùm ingraveſcunt: ſputum parcius fit; dum in *bronchia* plus, ut videtur, liquoris effunditur: augetur anxietas: ſpiritus multo difficilior evadit, et tandem ſtrepens: vultus liveſcit.

X. Morbo

X. Morbo increſcente, facies magis et ungues livent: frigeſcunt extrema: arteriæ crebriùs moventur et inæqualiùs: veternus increſcit in ſoporem.

XI. Neque hìc conſiſtit morbus. Sopore manente et increſcente, ſenſus hebetatos parùm movent res extrinſecùs objectæ: æger languet; ab omni motu abhorret: extremum ubique corpus frigido ſudore perfunditur: anima ægerrimè reciprocatur: tandemque æger extuſſiendi impotens, et liquore effuſo pulmones opplente exanimatus, ſubitò extinguitur.

XII. Licèt hoc ferè (VI.—XI.) ordine procedant ſigna hujus morbi, quoties malum eventum habiturus ſit; tamen interdum non ſolùm gradu, ſed ordine etiam, multùm variari, nobis confitendum eſt.

XIII. Teſte

XIII. Teſte Sydenhamo, æger infelix, cui cum hoc morbo colluctari contigit, gravioribus interdum malis, quàm quæ enarravimus, affligitur; frequentiſſimo, nimirum, vomitu, atque atrociſſimo capitis, ſimulque haud modico pectoris, dolore. Sed, hiſtoriis a Sydenhamo traditis, et iis, quas literis itidem prodiderunt recentiores auctores, Boerhavius, ſcilicet, Morgagnus, Huxhamus, Cullenus, et prælegit Rutherfordius, præclari jure omnes, deditâ operâ perlectis, et inter ſe comparatis; inclinat animus, ut credam, *nothas peripneumonias*, quas videndi oblata Sydenhamo eſt occaſio, vel ſuâpte naturâ graviores fuiſſe multo, quàm nunc ſunt, vel cum aliis morbis, qui earum vim intenderunt, conſociatas.

CADA-

CADAVERA INSPECTA.

XIV. Patefacto poſt mortem thorace, *pleura* pulmonum ei coſtarum perſæpe accreſcit. Talis autem accretio, quæ minimè conſtans eſt, prægreſsâ potiùs, quam recente inflammatione, videtur effecta. Pulmones, admiſſo in thoracem aëre, non, ut ſolent, prorſùs collabuntur. *Bronchia*, inciſione facta, muco tenace, albido, et ſpumoſo opplentur. Pulmones aliquantùm flaccidi ſunt; et eorum cellulæ muci aliquid, cum effuſo ſero commixtum, continent. Solito adeo graviores ſunt, ut in aquám injecti, partim fundum petant. Surculi vaſorum, quibus per eos ſanguis fluit, ſunt ſolito ampliores, et ſubnigro, qualem venæ ſolent continere, ſanguine oppleti. Cordis ventriculi, potiſſimùm dexter, concolore ſanguine diſtenduntur;

qui

qui aëre intromiſſo vix, vel ne vix quidem, concreſcit.

DIAGNOSIS.

XV. *Peripneumoniam notham* aliis morbis quibus cum eâ intercedit ſimilitudo, accuratè dignoſcere, ſummi profectò momenti eſt. Si enim in morbi naturâ erratur, etiam errabitur in curatione ; et, ob errationem alterius, culpamve potiùs, periculo verſabitur, imò ſæpe vitâ ſubitò plectetur, miſerandus æger.

XVI. *Peripneumonia vera* et *notha*—tot inter ſe communia habent, ut genere convenire, et gradu differre, plerumque exiſtimatæ ſint. Utraſque cauſis remotis planè iiſdem effici, profectò confitendum eſt. Signis verò multùm differunt ; et diverſa omnino, ut periculo compertum eſt, curantur ratione.

XVII.—1. *Vera* juvenes ætateve medios, potiſſimùm ſanos et robuſtos, ex improviſo et acriter invadit. Aliqua thoracis pars, imprimis cùm pulmones adductum extrinſecùs ſpiritum intrinſecùs reddunt, graviter dolet. Percuſſus arteriarum durus eſt et validus. Febris, demum, ardens et acuta eſt.

2. *Notha*, contrà, ætate provectis, potiſſimùm pituitoſis, leniter ſenſimque obrepit. Corpus vix, plerumque ne vix quidem, incaleſcit. Arteriæ imbecilliter, exiliter, et inæqualiter micant. Æger leniſſimè febrit: ægreſcit potiùs, quàm dolet: et, primulo morbo, languore, vertigine, veterno, et ſpirandi difficultate, afficitur.

XVIII. *Catarrhus* — quoque, ut ſuprà (VII.) diximus, aliquid ſibi cum *peripneumonia notha* commune habet; et certiores nos facit CULLENUS, *catarrhum* peſtiferum, hoc morbo

ſimulatò,

ſimulato, ſæpenumero ſenes, de improviſo, extinguere. Nihilo verò minùs diverſi, inter ſe, hi morbi videntur.

XIX. *Catarrho* potiſſimùm afficitur mucoſa narium, faucium, et aſperæ arteriæ membrana. Febris evidentior et acutior eſt. Difficultas ſpirandi, veternus, anxietas, et ægritudo vel prorſùs nulla ſunt; vel ſaltem multo leviora, quàm, dum adeſt *notha peripneumonia*, ſolent eſſe. His itaque cognitis, memoriâque retentis, hos morbos ſatis internoſcere, minimè arduum erit.

XX. *Pleurodyne*,—porrò, quædam, cum *notha peripneumonia*, eſſe communia dicuntur. Cognitis verò præcipuis illius ſignis, ùtra duarum adſit, animo incerti eſſe vix poſſumus.

XXI. *Pleu-*

XXI. *Pleurodyne* urgente, dolor, ex contractione muſculorum inter coſtas dum inſpiramus, acutus eſt. Interdum pars externa leviter rubet, et, digitis admotis, dolet. Sed tuſſis nulla, vel leniſſima eſt; nullus coarctati thoracis ſenſus; anxietas, denique, circa præcordia, nulla.

XXII. *Anginæ pectoris*,—cum *notha peripneumonia*, intercedit nulla ferè ſimilitudo. Dolor enim acer de tranſverſo thoracis, motione inſtanter concitatus, et quiete cedens, hac illam ſatis diſtinguit.

XXIII. *Hepatitis* — nunquam, niſi turpi ignorantiâ, aut incuriâ vituperandâ, pro *notha peripneumonia*, ab aliquo haberi poteſt.

PRO-

PROGNOSIS.

XXIV. Quum hic morbus ſemper periculoſus ſit, et ſæpe fatalis; oportet medicum cavere, ne de ejus eventu quid inconſultè et temerè prædicat.

XXV. 1. Si æger ſit ſenio confectus; ſi diu diſtillationibus opportunus fuerit; et ſi morbis quibuſlibet fuerit multùm jam debilitatus; tum mors pertimeſcenda erit.

2. In lubrico verſatur is quoque, quem huic morbo pronum reddiderint intemperantia, incontinentia, et ébrioſitas. Morboſum enim ſenem his vitiis turpiter infirmatum, imò et corruptum, morbo quovis pulmonum eripi, et ad ſanitatem perduci poſſe, vix expectandum

pectandum eſt, vix optandum. Siquando igitur talis homo difficillimè ſpiret; de gravi, circa præcordia, anxietate conqueratur; et nihil ferè omnino extuſſiat; ei, in propinquo, eſt mors.

3. Deplorandus plerumque eſt æger, cujus arteriæ celerrimè, imbecilliter, et inæqualiter moventur; qui voce gravi loquitur, adeoque ſubmiſſâ, ut, quid dicat, exaudire nequeamus; cui facies liveſcit, atque ſumma cutis et extrema membra frigeſcunt.

XXVI. 1. Quòd ſi æger, nondum multùm debilitatus, mucoſi quid facilè et expeditè exſcreet et extuſſiat; ſi nec inſignis dyſpnœa, nec anxietas, adhuc urgeat, necdum inepta curatio graviorem morbum reddiderit; tum minus, profectò, mali timendum eſt.

2. Sed

2. Sed ne etiam hæc (XXVI. 1.) ſigna medicum, adſtantesve amicos, ad ſpem temerè erigant. Interdum enim, animo, præ ſimulata morbi lenitate, ſpe elato, mors, quaſi ex inſidiis, exilit; et inopinantem væ! ægrum dictis ferè citiùs interimit.

3. Cùm ita (XXVI. 2.) ſit, nihil, quatenus ſcimus, eſt, quod certâ læti eventûs ſpe animum queat implere, niſi remiſſio morbi poſt apta medicamenta adhibita.

CAUSÆ

XXVII. *Prædiſponentes.* — Quæcunque debilitate vaſa ſecernentia aſperæ arteriæ et *bronchiorum* afficiunt, ea proclives ad hunc morbum homines reddere videntur. Quapropter,

propter, hoc potiſſimùm implicantur ætate jam graves; præ cæteris autem, pituitoſi, et ii, qui diſtillationibus diu fuerunt obnoxii, aut perpotationi dediti. In hujuſmodi enim homines, quàm in contrarios, cauſæ, qualeſcunque ſint, excitantes multo magis pollent.

XXVIII. *Excitantes.*—Morbum, de quo diſputatur, iis potiſſimùm anni tempeſtatibus accidere, ubi, brevibus temporibus intercedentibus, calor et frigus vices alternant, ſuprà (III.) memoravìmus. An, frigore non admoto, unquam, necne, accidat; et, utrùm aliâ, necne, cœli mutatione, præter eam temperiei, queat effici; nihil certò cognitum affirmare poſſumus.

XXIX. Hoc tantùm certò ſcimus, frigus, imprimis ſi ſimul auxilietur humor, plurimùm, ad *notham peripneumoniam* concitandum,

dum, pollere. Quo modo tantùm poſſit, nullum vero conſentaneum novimus; præterquam quòd, exhalatione cutis minutâ aut ſuppreſſâ, committat, ut in pulmones derivetur plus ſolito ſanguinis, ideoque ex his plus ſolito humoris excernatur. Vero hoc congruere, eò conſtat; quòd, ut inter omnes convenit, talis cutis et pulmonum excretionis ratio eſt, ut, quantùm una minuitur, tantùm augeatur altera.

RATIO SIGNORUM.

XXX. *Cumulatus ſanguis,*—qui in pulmonum vaſis, poſt mortem, conſpicitur, et qui, dum vivitur, hæc uſque eò diſtendit, ut vel, ruptis exiguis ſurculis, in *bronchia* effundatur, vel, reſeratis arteriis exhalantibus, in eadem effluat, laxitati ſecernentium *bronchiorum*

vaſorum, quæ omnium ferè ſenum, qui pituitâ abundant, aliquatenus communis eſt, attribui debet.

XXXI. *Muci effuſio.*—Haud multò poſt acceſſionem hujus morbi, muci aliquid in *bronchia* et cellulas effunditur; partim, ob laxitatem arteriarum exhalantium; partim, ob ſanguinem, in mucoſam *bronchiorum* et aſperæ arteriæ membranam, ſuppreſſo cutis halitu copioſiùs ſolito derivatum.

XXXII. *Faciei* et *unguium livor*, et *ſubniger ſanguinis ipſius color*,—muco in *bronchia* (XXXI.) effuſo efficitur. His enim cellulis muco, aliqua ex parte, impletis, aër extrinſecùs in pulmones ſolito parciùs adducitur; neque, præ eodem muco intercedente, adductus quidem aër vaſis ſanguinem vehentibus ipſis, ut naturaliter ſolet, admovetur. Aëre ſic deficiente, et, quò minùs ipſa hæc

vaſa

vaſa contingat, impedito, ſanguis ex aëre neque, ut debet, pabulum, quo alatur ſacra vitæ flamma, adipiſcitur, neque ex ſubnigro in rubicundum mutatur colorem. Hinc ſubniger ſanguinis color; hinc faciei, hinc unguium livor.

XXXIII. *Anxietatem*, — ſanguine non, dum per pulmones tranſit, ritè ſalutariterque mutato effici, eò ſatis conſtat; quòd, expiratione pauliſper dilatâ, mira hujuſmodi inquietudine illico ſic afficimur, ut animam feſtinatò reciprocemus.—Quantâ curâ, ſolertiâ quantâ, utilitati noſtræ et commodo providet et proſpicit alma Natura! Ut enim fame et ſiti allicimur ad cibum et potum, quibus nutriantur noſtra corpora, ne paulatim pereant; ſic anxietate impellimur animam reciprocare, ne incuriâ noſtrâ, turpive voluntate, ipſa vita ſubitò extinguatur.

XXXIV. *Ponderis in pectore ſenſum*—efficere videtur liquor, in thoracem, ſub finem morbi, effuſus, et pulmonum dilatationi renitens. Hanc ob effuſionem, æger, haud ſecùs ac *hydrothorace* affectus, ſe meliùs habet erectus, quàm recumbens. Erecto etenim corpore, ideoque contento liquore imum thoracem petente, minùs aliquanto comprimuntur pulmones; et ſic motu per hos expeditiore fluens ſanguis, aëre extrinſecùs adducto ſalubriùs novatur.

XXXV. *Spirandi difficultas*,—qua morbus, ad quem diſputamus, ſemper inſignitur, partim de muco in *bronchia* (XXXI.) excreto, partim de liquore in thoracem (XXXIV.) effuſo pendere videtur. Quo enim plus muci in *bronchia* excernitur, et quo plus in thoracem effunditur liquoris; eo minus aëris intromittunt pulmones, ideoque eo minùs in his novatur ſanguis: et, qua ratione ſanguis juſto

juſto minùs novatur, ut eâdem ſolito feſtinatiùs animam aut reciprocet æger, aut brevi extinguatur, prorſùs neceſſe eſt.

XXXVI. *Cutis* et *extremorum frigus,*—quod, finem verſus morbi, ſupervenit, et mali plerumque ominis eſt, iiſdem planè cauſis, quibus ſpirandi (xxxv.) difficultas, efficitur. Aëre enim, has ob cauſas, in pulmonibus parùm abundante, ſanguis non modò non intrinſecùs ſatis repudiat *carbonium* et *hydrogenium*, quorum nimietate inquinatur, ſed ne quidem ad ſe extrinſecùs ſatis allicit *caloricum*, ſeu pabulum, quocunque appelletur nomine, ex quo tantum caloris, quantum ſufficiat ad ſenſiferam corporis temperiem ſuſtinendum, evolvatur.

XXXVII. *Languor, laſſitudo, veternus* et *gravedo,*— de quibus ſemper conqueruntur hoc morbo affecti, enaſcuntur ex hebetato

cerebri

cerebri nervorumque ſenſu ; qui ipſe pendet de inſolita cordis arteriarumque debilitate, quam ſanguis, per pulmones tranſeundo non ſatis mutatus, efficit.

XXXVIII. Cæteris hujus diſputationis partibus ordinatè, pro noſtra facultate, abſolutis, nunc oportet, de utiliſſima, curatione nimirum, quàm pauciſſimis dicamus.

CURATIO.

XXXIX. 1. Collatis iis, de quibus, progrediente *peripneumoniâ nothâ*, æger conqueritur, cum iis, quæ, poſt mortem, patefacienti thoracem *anatomico* ſe, in conſpectum, offerunt, magna illi ſimilitudo eſſe cum *aſphyxia* ſubmerſorum videtur. Pleraque enim illius ſigna, ex eadem, qua hujus, cauſa enaſcuntur,

cuntur, licèt, præ comparata ejuſdem exiguitate, diutius protrahantur.

2. Cognitis iis, quæ de ſignis et cauſis *peripneumoniæ nothæ* ſuprà (VI.—XIII. et XXVII.—XXIX.) diximus, gravi hoc morbo ægri videntur effuſo, præter ſolitum, liquore *bronchia* opplente mori; qui, ſpiritum intercludendo, et ſic, quò minùs in pulmonibus ſanguis accepto aëre ritè novetur, obſtando, eos ſuffocat.

XL. Medicum igitur, cui curæ ſit aliquis hoc morbo implicitus, oportet,

Primo, opportunè efficere, ut e *bronchiis* æger effuſum liquorem expectoret; et,

Secundo, eam pulmonum arteriarum laxitatem ſanare, quæ committit, ut effundatur hic liquor.

CONSI-

CONSILIUM PRIMUM.

XLI. *Expectorantia.*—Hoc conſilio, ad medicamenta, ex iis quæ expectorare faciunt, primo quoque tempore, confugiendum eſt. Hujus autem generis anteferenda ſunt ea, quæ ſtimulant; cùm præſertim, ea, quæ fauces tantummodo illinunt, parùm, hunc in finem, valeant. Profectò, ex innumeris ferè medicamentis hujus generis, tria omnino ſunt, quæ inſigni expectorare faciendi vi pollent, *gummis* nimirum *ammoniaca*, *ſquilla*, et *ammonia.*

XLII. Quo *modo* agant hæc (XLI.) medicamenta, exponere difficile eſt. Olim opinati ſunt medici, ſanguinem attenuare, et dilutiorem reddere. Hæc verò opinio, utpote conjecturalis,

conjecturalis, nunc ferè exolevit. Modo quidem, quo vaſa ſecernentia afficiunt, ipſa ſecreta quadantenus fortaſſe mutent; potiſſimùm autem, ut nobis videtur, proficiunt ſputum ex pectore movendo.

XLIII. *Gummis ammoniaca* ſub variis formis, inſigniter ad ſputum ex pectore movendum pollere, diu exiſtimata eſt. Pringelius, diutinâ experientiâ, et conſtante rerum obſervatione nulli ferè medicorum ſecundus, eam multis laudibus proſecutus eſt; et profectò vis, qua pollet, corpus calefaciendi, peculiariter ferme, contra *notham peripneumoniam*, efficax videtur. *Spiritu ſalino aromatico* ſoluta, ventriculo haudquaquam aliena eſt.

XLIV. Complura ex *ſquillis* præparata, ſæpe non minùs proſunt, quàm *gummis ammoniaca*. Pilulæ ſcilliticæ, quippe quibus

 hujus

hujus gummis aliquid inſit, conjunctas utriuſque virtutes aliquatenus habere putatæ ſunt. Liquida quoque ex ſquillis, quæ, profectò, nonnulli medici pilulis anteponunt, multùm proficiunt.

XLV. *Ammonia* verò aliis omnibus hujus (XLI.) generis medicamentis palmam præripuit. Magna enim vis, qua totum brevi corpus permanat et ſtimulat, licèt minimè ad eas inflammationes reprimendas accommodata ſit, quibus totius corporis arteriæ ſolito enixiùs moventur, tamen, contra *peripneumoniam notham*, efficaciſſima eſt; propterea quòd amiſſum glandulis mucoſis vigorem reſtituit, et ſic earum ſecretionem, cujus nimietate, complura ejus ſigna, aliqua ex parte, efficiuntur, inſigniter minuit.

XLVI. Simul atque uno ex his medicamentis, aliove, aliquantùm remiſerit morbus, his

his aliquid *tincturæ opii* adjicere, utiliſſimum erit; et profectò, ſiquando, a primo uſque morbo, frequens tuſſis ægrum quaſſet, opii pauxillum ſubinde, ab initio uſque ad finem, utiliſſimè aſſumatur. Hoc etenim adhibito, non ſolùm ſedatur tuſſis; ſed quaſſatus et defeſſus æger, intercapedine moleſtiæ fruitus, faciliùs poſtea et copioſiùs mucum expectorat.

XLVII. *Vomitoria*—quoque multùm, contra morbum, de quo diſſeritur, poſſe, convenit omnes inter auctores, qui de hoc aliquid literis tradiderunt. Hujus generis *vinum ipecacuanæ*, vel ſquillæ cæteris anteferendæ ſunt. Hæc, primulo morbo, aſſumpta, permultùm ægro proficiunt, non ſolùm ex pectore ſputum movendo, ſed etiam ſanguinem ſic evocando ad extremum corpus, ut cutis exhalatio redintegretur.

XLVIII.

XLVIII. *Exulceratoria*, — porrò, quippe cùm efficiant, ut æger ſputum copioſiùs et faciliùs edat, nunquam omittenda ſunt ab iis, qui hoc morbo conflictantur. Nonnulli præcipiunt, ut extremis ſuperimponantur: verùm, ut nunc experientiâ conſtat, multo plùs, contra morbum, valent ſuperimpoſita ſterno. Hæc cæteris omnibus medicamentis eo antecellunt, quòd, abſque detrimento, quolibet morbi tempore, et quoties res poſtulent, admoveantur.

XLIX. *Aëres*, necnon, *factitii*,—qui nuperrimè medicorum animos tantopere occupârunt, et etiamnum meritò occupant, fortaſſe optandum hujus morbi remedium olim ſuppeditabunt. Cognitis quidem iis, quæ *pneumatica chymia* nuperrimè patefecit, ſanguini vitalem aëris partem, quam *gas oxygenium*, ipſorum linguâ, *chymici* nunc appellant, arte ſuppeditare, aliqua ex parte, poſſumus;

committendo,

committendo, nimirum, ut, aptæ machinæ ope, æger vitalem aëra merum, vel communem ſaltem ipſo hoc redundantem, in pulmones inhalet. Verùm, utrùm hoc profecerit, necne, futuris periculis comperiendum erit.

L. *De ſanguinis miſſione,*—ex induſtria, nihildum diximus. Quamvis enim auctores ferme omnes, ut eliciatur ſanguis, præcipiant: tamen, cùm animadvertamus, quàm ætate gravis plerumque æger ſit, quàm imbecillus cordis arteriarumque percuſſus, quàm debile, totum per morbum, corpus; profectò non poſſumus, quin, laboranti ſanguinis detractionem inſigniter nocere, prorſùs opinemur.

LI. Niſi ita (L.) reipſa ſit, quare medici, qui, ut ſanguinem mittant alii, tantopere ſuadent, ipſi, quid ex nimio miſſo ſit timendum detrimenti, tam fuſè præmonent? Ne animi deliquium

deliquium accidat, præcipit Sydenhamus, ut ex ægro recumbente ſanguis mittatur. Huxamus præmonet, ſanguinem haudquaquam iterum detrahendum eſſe, dum, conditione ſanguinis, arteriarum pulſu, et viribus ægri bene exploratis et cognitis, comperiamus, ecquid ex eo detracto commodi expectandum ſit. Quinetiam, ut ab annalibus medicinæ accipimus, interdum accidit, ut *peripneumoniá nothâ* ægri, pauxillo ſanguinis amiſſo, extremum halitum ferè ſubitò efflarent.

LII. Rutherfordius ſtudioſæ medicinæ juventuti, ne ex ægris hoc morbo quid ſanguinis omnino mitterent, interdicere primus, quoad ſcimus, auſus eſt. Conſpicatus, quantùm ſemper noceret ſanguinis detractio, etiam cùm a præclaris medicis præciperetur, conſtituit, ſimul ac medicinæ ſe immiſceret, eam, utpote periculoſam, prorſùs omittere. Proſperrimus curationis, quam ſuppoſuit, eventus, meliùs

profectò

profectò omnibus argumentis oſtendit, quàm rectè, ex perſpectâ morbi et intellectâ naturâ, curationem judicaret.

LIII. Abſolutâ unâ bipartitæ curationis parte, tantùm nobis reſtat, ut, alteram quàm pauciſſimis perſecuti, rem noſtram ad exitum perducamus.

CONSILIUM SECUNDUM.

LIV. Hoc quoque conſilio, adhibenda ſunt medicamenta, quæ jam (XLI.—XLVIII.) memoravimus; cùm præſertim, efficaciora, quibus ſanetur ea ſecernentium vaſorum laxitas, unde accidat effuſio, nulla noverimus.

LV. Erit autem, inſuper, neceſſarium, in auxilium, contra inſignem debilitatem, quæ, a primo morbo, uſque ad extremum, adeſt, aptum

aptum regimen vocare; necnon medicamenta, ex iis quæ debilitato corpori firmitatem et robur reſtituunt.

LVI. *Calor.*—Ab initio morbi uſque, æger debet ſe continere in cubiculo, cujus calor eum non excedat, quem quinquageſimus quintus *thermometri Fahrenhietiani* gradus, aut, ad maximum, ſexageſimus ejuſdem quintus, indicat. Stragulis etiam levibus operiri debet totum corpus; præter pedes, quorum interea calor inſuper fovendus eſt calidis admotis, ut in eos ſanguis expeditè fluat.

LVII. *Diæta*—conſtare debet ex iis, quæ, dum nutriunt ſatis, ventriculo apta ſunt, et facilè concoquuntur. Plurimi auctores, naturâ morbi malè intellectâ, perperam præcipiunt, ut diætâ tenui vivatur ab iis, qui hoc morbo conflictentur; ſed experientiâ et obſervatione meliora nunc monemur.

LVIII.

LVIII. Vinum, aliaque quæ gratè ſtimulant, parciûs uberiùſve aſſumenda ſunt, pro debilitatis gradu, et pro præterita vivendi ratione.

LIX. *Alvus,*—ſi adſtricta, ſolvenda eſt medicamentis laxantibus leniſſimis. Ea autem, quæ alvum acriter movent, vitanda ſunt; quippe cùm, corpus debilitando, morbum inſigniter augeant.

LX. *Medicamenta*—ſimul roborantia, poſt profligatum morbum primarium, qua opus ſit quantitate, aſſumenda ſunt. Ad hoc genus pertinent *cinchona; amara; aromatica; præparata* e *ferro;* acida foſſilia; aliaque, quòd ad effectus, his conſimilia.

LXI. Simul atque, poſt morbi deceſſionem, æger foràs prodit, ſe a cauſis excitantibus, imprimis frigore, quàm poteſt maximè

munire debet. Hunc in finem, induſium laneum ſibi proximum habere, et ſimul calida veſtimenta ſuperimpoſita, oportet.

LXII. *Exercitatio.*—Hoc morbo ægri, ſeſe exercere neque poſſunt, neque debent. Etiam, poſtquam deceſſerit morbus, nulla, niſi leviſſima, convaleſcentibus convenit exercitatio. Ambulatiuncula quidem ipſa, qua profectò nulla lenior, facilior nulla et magis naturalis, quàm cautiſſimè adhibenda eſt. In convaleſcentibus enim e malis, in quibus pulmones laborant, aut ſpiritus, quacunque de cauſa, impeditur, aut vires multùm labefactantur, per ambulationem, imò per ambulatiunculam, plus brevi ſanguinis in pulmones impellitur, quàm hi tranſmittere queant: unde gravis citò ſubſequitur anhelatio, gravis palpitatio.

LXIII. Geſtatio autem, potiſſimùm equitatio, ſub puro, ſicco, et temperato jove, convaleſcentibus ex hoc morbo plerumque conveniet. In ea enim requiritur actio muſculorum generalis quidem, ſed adeo levis, ut etiam valde infirmis, iiſque, qui planè ambulare non poſſunt, tolerabilis et grata, et valde ſalutaris fiat.

FINIS.